

Hemmafruar i Kalifatet

En ramanalys av svensk medias porträttering av återvändande
IS-kvinnor

Abstract

The women of the Islamic State (ISIS) have sparked the interest of the media ever since ISIS proclaimed their caliphate in 2014. Now, after ISIS' fall in 2019 hundreds of foreign women and their children are being detained in different camps. At home the political debate concerning the women and whether or not they should be allowed to return is ongoing. Through a framing analysis I have studied 29 articles published in four different Swedish newspapers during the year of 2021. In my analysis I identify five main ways that Swedish media frame the women returning from ISIS: 'the state's responsibility', 'self accountability', 'the security threat', 'equal treatment' and 'housewife of the caliphate'. The articles frame the women in various ways by making different aspects of the women and their situation more salient. In the frames I also identify aspects of Gentry and Sjöbergs theory of the narratives surrounding violent women (2007). The essay concludes that the way Swedish media frame the women returning from ISIS contains stereotypical and gendernormative descriptions of women.

Nyckelord: Ramanalys, Media, Feministisk teori, Islamiska Staten, IS-kvinna
Antal ord: 9846

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.1.1	Varför är det viktigt att ställa dessa frågor?	2
1.2	Västerländska kvinnor och IS	3
1.3	Tidigare forskning	4
2	Teori, Metod och Metodologi	6
2.1	Feministisk Teori.....	6
2.1.1	Våldsamma kvinnor	6
2.1.2	Mamman, Monstret och Horan	7
2.1.3	”Den Andra”	8
2.2	Metod och Metodologi	9
2.2.1	Ramanalys som metod	9
2.2.2	Feministisk metodologi	11
2.2.3	Metodologiska överväganden	12
2.3	Material, Urval och Avgränsningar	13
3	Analys	15
3.1	Statens ansvar	15
3.2	Eget ansvar	16
3.3	Säkerhetshotet	17
3.4	Likvärdig behandling	18
3.5	Hemmafru i kalifatet	19
4	Slutsats	21
5	Diskussion	22
5.1	Orientalism	22
5.2	Framtida forskning	22
6	Referensförteckning	24
7	Appendix	28

1 Inledning

Den 29 augusti 2021 sände SVT den brittiska dokumentären *IS-kvinnorna* (originaltitel: *The return: Life after ISIS*). Dokumentären följer ett antal västerländska kvinnor i fånglägret Camp Roj i nordöstra Syrien (Alba Sotorra 2021). I dokumentären berättar kvinnorna om deras upplevelser i Islamiska Staten (IS) och varför de valde att resa. Tittaren får även kontinuerligt ta del av medias rapportering om kvinnorna i deras hemländer. Dokumentären kastar ljus på ett dödläge inom internationell politik. Flera hundra västerländska kvinnor som rest till IS sitter frihetsberövade med sina barn i fångläger som Camp Roj. Under tiden pågår debatten om kvinnorna och deras potentiella resa tillbaka till väst i deras hemländer.

I Sverige blossade debatten upp under hösten 2021 när det blev känt att tre svenska kvinnor som rest till IS var på väg hem från Syrien. Den 6 september debatterade Moderaternas rättspolitiska talesperson Johan Forsell och inrikesminister Mikael Damberg (Socialdemokraterna) frågan om de tre svenska kvinnorna som återvänt till Sverige med sina barn (SVT Nyheter 2021a). I debatten ramade politikerna in problemet med de återvändande kvinnorna på två skilda sätt. Forsell argumenterade för att Sveriges regering inte bör hjälpa medborgare som själva valt att resa till en terrororganisation att komma tillbaka till Sverige (Ibid). Damberg däremot menade att det är regeringens skyldighet att ta emot kvinnorna, och i synnerhet deras barn (Ibid).

Argumenten som Damberg och Forsell använde sig av i debatten i Aktuellt påminner om några av de som framfördes i dokumentären *IS-kvinnorna*. Frågan om de återvändande kvinnorna och deras barn är väl omdebatterad, inte bara i Sverige utan runt om i världen. Regeringar i England, Nederländerna, Kanada, USA, Tyskland, Norge och Danmark har sedan IS föll 2019 (Sommarström 2019) blivit tvungna att ta ställning till hur de ska hantera de medborgare som nu vill återvända till sina hemländer.

Åsikterna om de så kallade IS-kvinnorna är ofta väldigt starka och inte sällan delade. I vissa fall porträtteras kvinnorna som manipulerade offer utan egen handlingsförmåga och i andra fall som skoningslösa terrorister. Den här undersökningen ämnar titta närmare på porträtteringen av kvinnorna i en svensk kontext genom att undersöka hur kvinnorna beskrivs i media samt om dessa beskrivningar går att koppla till stereotyper om kvinnor i allmänhet och våldsamma kvinnor i synnerhet.

Undersökningen använder sig av ramanalys som metod och arbetar abduktivt för att identifiera olika sätt som svensk media gör vissa aspekter mer framträdande än andra i porträtteringen av de återvändande IS-kvinnor. Tidningarna som utgör det empiriska materialet i undersökningen är *Svenska Dagbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* och *Aftonbladet*.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur svensk media porträtterar de kvinnor som rest till IS och nu antingen har återvänt eller har uttryckt en önskan om att återvända till Väst. Eftersom undersökningen fokuserar på porträtteringen av kvinnorna i en svensk kontext omfattar det empiriska materialet enbart artiklar om svenska kvinnor, med undantag för en norsk kvinna.

Undersökningen kommer vägledas av följande frågeställning:

Hur porträtterar svensk media de kvinnor som rest till IS och nu vill återvända alternativt har återvänt hem?

Jag kommer även fråga:

- *Hur ramar svensk media in IS-kvinnorna?*
- *Innehåller medias inramning stereotyper om kvinnor och/eller våldsamma kvinnor?*

Redan vid ordet *IS-kvinna* blir det tydligt att terrororganisationen IS inte anses vara ett av naturen kvinnligt fenomen. De engelska motsvarigheterna *IS-bride* och *Jihadi-bride* gör det ännu tydligare eftersom dessa beskrivningar sätter kvinnorna i relation till en man. Användningen av ordet *IS-kvinna* befäster det faktum att en IS-terrorist, inte är en kvinna. När media rapporterar om manliga IS-medlemmar används ofta könsneutrala benämningar. Det behöver inte uttryckligen stå i texten att den handlar om en man för att läsaren ska förstå att så är fallet. Av den anledningen är det intressant att undersöka porträtteringen av just kvinnor som rest till IS.

Syftet med undersökningen är inte att ta ställning till vilken porträttering av kvinnorna som är den *rätta* eller *sanna* bilden. Syftet är inte heller att ta ställning till kvinnornas val att resa till IS eller deras handlingar som medlemmar i IS. Målet är att undersöka de olika beskrivningar av kvinnorna som går att finna i media, för att få en större förståelse för synen på kvinnor som begår våldsgärningar och kvinnliga terrorister.

1.1.1 Varför är det viktigt att ställa dessa frågor?

Varför är det över huvud taget intressant att ställa en fråga av det här slaget i en statsvetenskaplig undersökning?

Jag anser att den här typen av frågeställning i synnerhet är av intresse för den som har ett feministiskt perspektiv på internationella relationer. Utifrån ett feministiskt metodologiskt perspektiv är syftet med undersökningen att utmana medias porträttering och beskrivning av kvinnorna som återvänder från IS. Genom att använda mig av en feministisk teori och metodologi i min undersökning ämnar jag synliggöra eventuella stereotyper om kvinnor i allmänhet och våldsamma kvinnor i synnerhet som är verksamma i porträtteringen av kvinnorna.

Anledningen till att jag väljer att undersöka medias porträttering av specifikt återvändande IS-kvinnor är den stora mediauppmärksamhet de har fått sedan IS kalifat föll 2019. Media rapporterar inte längre om individer som reser till IS och Syrien, utan i stället rapporteras det om individer som vill komma hem igen. Det är helt enkelt mer utomvetenskapligt relevant och intressant. Vidare innehåller artiklarna inte enbart beskrivningar av kvinnor som valt att resa till en krigszon för att ansluta sig till en terrororganisation. I artiklarna finns även förslag på hur dessa kvinnor bör hanteras när de har återvänt till väst och till Sverige.

Media beskrivs traditionellt som den tredje statsmakten, vilket i sig är skäl nog för en statsvetare att vilja ägna den uppmärksamheten. Media förmedlar diskurser i samhället och är allmänhetens källa till information om vad som händer i världen. Även när journalister inte uttrycker sina egna åsikter i nyhetsrapporteringen blir vissa aspekter av frågor och problem mer framträdande än andra i valet av perspektiv, synvinklar och intervjuobjekt. Hur nyheter ramar in genererar betydelsefulla konsekvenser för politisk kommunikation. Genom att åskådliggöra vissa aspekter av en nyhet och dölja andra kan ramar påverka allmänhetens reaktion på nyheten (Entman 1993, s. 55). Därför är det viktigt att som statsvetare undersöka hur media ramar in politiska nyheter.

1.2 Västerländska kvinnor och IS

Året var 2014 när Islamiska Staten utropade ett Kalifat efter att ha tagit kontroll över stora delar av Irak och Syrien (TT 2014). I mars 2019 rapporterade Sveriges Radio att kalifatet fallit efter att terrorgruppen hade tappat sitt sista fäste i området Baghouz i Syrien (Sommarström 2019). Redan 2014 rapporterade Säpo att över 100 svenskar hade rest ner till Irak och Syrien för att strida för IS och deras kalifat (Ekot 2014).

Den politiska debatten om hur Sverige bör hantera de personer som valt att resa till IS har pågått i flera års tid. Den första april 2016 trädde en ny terrorlagstiftning i kraft som gjorde så kallade "terrorresor" olagliga (Johansson & Öbrink 2016). Lagen innebär att det är olagligt att resa utomlands för att aktivt delta i eller finansiera terrorverksamhet (Ibid).

Efter IS besegrats placerades många utlänningar som rest till terrorsekten i kurdiska fångläger (Amorelli 2019). Sedan 2019 när IS tappade sitt sista fäste (Sommarström 2019) har en stor del av debatten handlat om vad som ska hända med de kvinnor och barn som sedan dess sitter i fångläger i Syrien (Lundgren 2019). Ämnet har inte varit uppe på tapeten i enbart Sverige utan diskuterats i flera Europeiska länder, däribland Danmark och Norge (Möller & Rasmusson 2019). I Norge skapade ämnet stor politisk splittring när beslutet att ta hem en kvinna och hennes två barn från Syrien och lägret Al-Hol ledde till att Fremskrittspartiet valde att lämna regeringen (Ekot 2021).

Svenska Dagbladet rapporterade i november 2019 (Amorelli 2019) att omkring 100 svenska kvinnor och 80 barn satt frihetsberövade i lägret Al-Hol. I november 2019 meddelade även Turkiets regering att de skulle börja skicka hem utländska IS-medlemmar i deras förvar (Ibid). I oktober 2020 rapporterade Sveriges Radio att den turkiska regeringen svängt i frågan om IS-medlemmarna och inte längre ville lämna ut

dem till sina hemländer, eftersom de var oroliga att de inte skulle lagföras där (Uddén 2020). Vid det laget hade svenska Utrikesdepartementet informerat kvinnorna i lägret Roj om möjligheten att skicka hem sina barn till Sverige (Ibid). Hösten 2020 utvisades trots detta fem IS-kvinnor och deras barn till Sverige från Turkiet och Syrien (Svt Nyheter 2021b). Ytterligare tre kvinnor och deras sex barn återvände till Sverige i September 2021 (Bengtsson, Blomgren & Klinghoffer 2021).

IS-kvinnorna och deras barn har bevisligt fått mycket mediauppmärksamhet de senaste åren. Den politiska debatten och medföljande diskussion i media blossade upp rejält hösten 2021 när det blev klart att tre kvinnor och sex barn var på väg tillbaka till Sverige. Moderaterna kritiserade regeringen för att aktivt hjälpa kvinnorna och barnen att ta sig till Sverige. Två av kvinnorna var vid tillfället misstänkta för krigsförbrytelser och både polisen och säkerhetspolisen var delaktiga processen då de återvände. Utrikesminister Ann Linde framhöll att återvändandet behövde ske på ett säkert sätt “både för vår egen säkerhets skull och för barnens skull” (Nyman 2021).

Totalt har ungefär 300 svenskar rest från Sverige till IS sedan 2012. En tredjedel av dessa är kvinnor. I september 2021 hade ungefär hälften av de som rest till IS återvänt till Sverige (Haglund 2021). Av alla som rest till IS har två personer dömts till livstids fängelse i svensk domstol för brott begångna i Syrien. Det handlar om två män som dömts efter att ha identifierats i en videofilm där de deltar i ett mord (Ibid). I mars 2021 dömde Lunds tingsrätt en kvinna till tre års fängelse för egenmäktighet med barn efter att ha tagit med sin son till IS i Syrien 2014 (Shexo 2021).

1.3 Tidigare forskning

I artikeln *Gendered Islamophobia in the case of the returning ISIS women: a Canadian Narrative* (2021) undersöker Yasmin Jiwani diskurserna kring kanadensiska kvinnor som rest till IS. Jiwani undersöker tittarresponsen på en dokumentär som visades i Kanada på kanalen Global Television Network våren 2018. Jiwani genomför en “critical technocultural analysis” av tittargenererade kommentarer på dokumentären. Jiwani identifierar sedan olika diskurser i kommentarerna genom att kategorisera dem utifrån kriterierna för islamofobi som Runnymede Trust ställer upp i rapporten *Islamophobia: A Challenge for Us All* (Jiwani 2021, s. 60). Jiwanis empiriska material skiljer sig från det i den här uppsatsen eftersom denna uppsats behandlar medias inramning av IS-kvinnorna. Fokuset för Jiwanis undersökning är däremot detsamma, återvändande kvinnliga IS-medlemmar. Jiwani (2021, s. 72) kommer i sin undersökning fram till att majoriteten av kommentarerna var negativa och till stor del bestod av skällsord. Vidare menar Jiwani att kommentarerna är sprungna ur orientalism och stereotyper om muslimska kvinnor (Ibid). Jag vill undersöka huruvida det går att identifiera stereotyper om våldsamma kvinnor i svensk medias porträttering av IS-kvinnorna. Min undersökning liknar alltså Jiwanis undersökning på flera punkter, men den har ett annat fokus och sätter det i en ny kontext.

Forskaren Laura Sjöberg har gjort flera undersökningar av kvinnors roll i krig och konflikt, hon har även tillsammans med Caron E. Gentry gett upphov till den teori som jag använder mig av i undersökningens analys. I en studie från 2018 kommer Sjöberg

fram till att kvinnor i konflikten i Syrien och Irak har blivit "hypersynliga" (Sjoberg 2018). Detta står i kontrast till vad den feministiska forskaren Cynthia Enloe kom fram till 1989, nämligen att kvinnor i krig och konflikt tenderar att vara osynliga (Enloe 1989). Sjoberg undersöker hur kvinnor i relation till IS porträtteras i tidningarna *New York Times* och *The Times*. Syftet med Sjobergs (2018) studie är att undersöka hur kvinnliga IS-medlemmar, kvinnliga offer för IS och kvinnor som strider mot IS karaktäriseras på olika sätt i västerländsk media.

Sjoberg frågar sig hur antaganden om kvinnor och antaganden om krig kan kopplas samman (Sjoberg 2018, s. 305). Hon argumenterar för att det finns könade narrativ om kvinnor i relation till IS som liknar de narrativ som finns om kvinnor i krig och konflikt generellt (Ibid, s. 306). Vidare menar Sjoberg att det i narrativen går att urskilja en könsordning, det vill säga hierarkier som är baserade på associationer till värderingar om maskulinitet och femininitet som strukturerar könade sociala och politiska relationer (Ibid). Sjoberg kommer i sin studie fram till att kvinnliga IS-offer porträtteras som oskuldsfulla, unga och i behov av skydd. Kvinnliga IS-medlemmar beskrivs som manipulerade, lurade eller kidnappade. I båda fallen porträtteras kvinnorna utan handlingsförmåga. Däremot porträtteras kvinnorna som strider mot IS med handlingsförmåga. De porträtteras exempelvis som modiga, auktoritativa och kapabla att ta beslut (Ibid). Sjobergs studie liknar i mångt och mycket min undersökning, men då hon undersöker hur porträttering av olika kvinnor i relation till IS skiljer sig åt, tittar jag på olika porträtteringar av samma kvinnor, på det sättet kommer vi åt olika saker i vår analys.

I en studie från 2016 undersöker Sjoberg och Gentry kvinnor som engagerar sig i våldsbejakande extremism och då i synnerhet kvinnor som ansluter sig till IS. De menar att västerländsk media porträtterar kvinnorna som ansluter sig till IS som manipulerade och utan handlingsförmåga (Gentry & Sjoberg 2016, s. 23). De menar vidare att denna inramning av kvinnorna gör det svårare att motverka att fler ansluter sig terrororganisationer som IS, eftersom könade beskrivningar av våldsamma kvinnor leder till könade åtgärder mot dem (Ibid). Sjoberg och Gentry understryker att tron om att kvinnor manipuleras in i terrororganisationer vilar på falska antaganden om att kvinnor till naturen är mer fredliga än män och att deras sårbara status som kvinnor drar dem till terrorism (Ibid, s. 25). De tar upp det faktum att den här porträttering är problematisk både för att den är felaktig och för att den beskriver kvinnorna som inkapabla att ta självständiga beslut (Ibid). Vidare signalerar detta att media uppfattar kvinnors våld som onaturligt och absurt och därför försöker bortförklara det på olika sätt i stället för att försöka förstå det (Ibid). I porträttering av unga kvinnor och tonåringar beskrivs det ofta som att kvinnorna måste ha blivit manipulerade eftersom de inte hade kunnat ta beslutet att ansluta sig till IS om de hade vetat vad de gav sig in på (Ibid).

I sin undersökning menar Sjoberg och Gentry att media generellt ramar in IS-kvinnorna som hjälplösa och manipulerade, alltså inte som brottslingar eller kriminella. Däremot har media börjat rama in kvinnorna som vill återvända till väst som kriminella, alltså inte som hjälplösa (Sjoberg & Gentry 2016, s. 27). Dessa två inramningar motsägelsefulla, och ingen av dem visar hela bilden (Ibid). Den här undersökningen är den som är mest lik min egen undersökning, jag sätter däremot detta i en svensk kontext.

2 Teori, Metod och Metodologi

I det här avsnittet går jag igenom val av metod, metodologiska ställningstaganden samt det teoretiska ramverket uppsatsen använder sig av.

2.1 Feministisk Teori

In the context of feminism, texts that do not mention gender are making a statement about gender as clearly as those that are focused on gender – it is a statement that gender is unimportant. Likewise, as the mother, monster and whore narratives demonstrate, it is not only attention to women but the nature of that attention which matter for its impact on the perpetuation of gender subordination or advocacy for gender emancipation
(Sjoberg & Gentry 2007, s. 52-53).

2.1.1 Våldsamma kvinnor

Laura Sjoberg och Caron E. Gentry definierar genus (gender) som en samling diskurser som har förmågan att bekräfta, förändra, förstärka och representera betydelse som grundas i en upplevd tillhörighet till en viss könskategori (Sjoberg & Gentry 2007, s. 7). Vidare argumenterar de för att uppmärksamheten på våldsamma kvinnor har ökat generellt och att dessa genusediskurser dominerar i beskrivningarna av kvinnorna (Ibid). Gentry och Sjoberg menar att porträtteringen och behandlingen av våldsamma kvinnor visar att könsstereotypa porträtteringar av kvinnor som emotionella, omhändertagande, husliga och underlägsna män fortfarande används (Ibid). En person som agerar utanför ramarna för vad som förväntas av den på grund av rådande könsnormer riskerar kritik, inte bara för vad den faktiska handlingen utan även för att handlingen strider mot vad som förväntas av den (Ibid). Enligt Sjoberg och Gentry finns det en tanke om att kvinnor är obenägna att utföra våldshandlingar vilket leder till ett förnekande av våldsamma kvinnors agens (Sjoberg & Gentry 2007, s. 17). *Agens* är ett centralt begrepp i Gentry och Sjobergs forskning som går att likna vid begreppen aktörskap eller handlingsförmåga. I rent semantisk mening är det subjektet som utför en handling som har agens. Exempelvis i meningen "Sandra bygger en hylla" har Sandra agens eftersom hon är den som bygger hyllan. Men i meningen "det byggs en hylla" finns det inte någon agenstagare (Nationalencyklopedin u.å.). Gentry och Sjoberg menar att olika narrativ om våldsamma kvinnor vägrar bekräfta kvinnornas kapacitet att vara våldsamma, och därmed även förnekar deras agens (Sjoberg & Gentry 2007, s. 22).

Sjoberg och Gentry frågar sig själva varför kvinnors våld ses som annorlunda från mäns våld, och mer specifikt varför kvinnors våld porträtteras som en avvikande handling (Sjoberg & Gentry 2008, s. 6). ”Women are not supposed to be violent” (Sjoberg & Gentry 2007, s. 2). Våldsamma kvinnor faller mellan stolarna eftersom de varken passar in i den liberala bilden av kvinnor som en fredsskapande kraft eller den konservativa bilden av kvinnor som till naturen fredliga och icke-politiska varelser (Ibid). Även feminismen har ignorerat våldsamma kvinnor och i stället kritiserat internationell politik för att vara maskulin och våldsam (Ibid). Sjoberg och Gentry refererar till Elshtain, Young och Goldstein när de skriver att en kvinnlig terrorist eller krigsbrottsling strider mot den traditionella stereotypen om kvinnor som fredliga varelser som bör skyddas från krig (Sjoberg & Gentry 2007, s. 3).

Sjoberg och Gentry skriver att kvinnor som begår våldsgärningar inte betraktas som terrorister eller krigsbrottslingar utan som *kvinnliga* terrorister och *kvinnliga* krigsbrottslingar (Sjoberg & Gentry 2008, s. 7). I stället för att poängtera att bilden av att kvinnor är till naturen fredliga är felaktig, pekas våldsamma kvinnor ut som singulariteter (Ibid). Enligt Sjoberg och Gentry betraktas kvinnor som begår våldsgärningar inte bara om en brottsling på grund av deras våldsamma handlingar, utan även för att de strider mot den stereotypa bilden av kvinnor (Ibid).

Alla fall av krig och våld kan beskrivas utifrån flera olika narrativ. De olika narrativen tävlar om dominans i form av uppmärksamhet och utrymme i bland annat media och press (Sjoberg & Gentry 2007, s. 28). Feministisk kritisk teori menar att dessa narrativ bör inkludera kvinnor (Ibid). Gentry och Sjoberg argumenterar för att dominanta diskurser om kvinnors våld domineras av narrativet om *mamman*, *monstret* och *horan* samt att dessa narrativ tar ifrån kvinnor deras agens (Ibid). Könade beskrivningar av kvinnors jämställdhet när de utför våldsgärningar tjänar den maskulina maktens intressen (Ibid, s. 52).

2.1.2 Mamman, Monstret och Horan

Sjoberg och Gentry urskiljer tre olika narrativ om våldsamma kvinnor. *Mamman*, *Monstret* och *Horan* (Sjoberg och Gentry 2007, s. 13). Narrativet om mamman beskriver kvinnors våld som ett behov att höra till, vårda, och ett sätt att ta hand om och vara lojal mot män. Narrativet om monstret raderar allt rationellt handlande, ideologisk motivering och skuld från kvinnor som begår våldsgärningar. Våldsamma kvinnor porträtteras i monster-narrativet som galna, i förnekelse av sin femininitet och som varken kvinnor eller människor. Slutligen skyller narrativet om *horan* kvinnors våldshandlingar på att de är sexuellt dysfunktionella (Sjoberg & Gentry 2007, s. 13). De tre narrativen förklarar kvinnors våld på olika sätt men alla tre förnekar våldsamma kvinnors agens och femininitet (Ibid, s. 30).

I narrativet om mamman är det moderskapet som definierar dem. Narrativet går att dela in i två: den omhändertagande mamman och den hämndlystna mamman. Den

omhändertagande mamman är en vanlig beskrivning av kvinnliga terrorister som ofta beskrivs utföra hushållsarbete (Sjoberg & Gentry 2007, s. 33).

I narrativet om monstret beskrivs kvinnorna som oförutsägbara och irrationella. Till skillnad från en våldsam man som kan agera förutsägbart och rationellt. Den våldsamma mamman saknar agens för att hon är kvinna, det våldsamma monstret saknar agens för att det är något fel med hennes kvinnlighet (Sjoberg & Gentry 2007, s. 37).

Det sista narrativet Sjoberg och Gentry presenterar är det om horan. De skriver att när män begår våldshandlingar ses de som ondskefulla, när kvinnor begår liknande gärningar sexualiseras dessa (Sjoberg & Gentry 2007, s. 42). Våldsamma kvinnor beskrivs som den ”andra” (the ”other”) delvis på grund av att deras handlingar fetischeras (Ibid, s. 46). Narrativet om horan går att dela in i tre: ”erotomania, erotic dysfunction, sexual slavery” (Sjoberg & Gentry 2007, s. 46). Enligt det första narrativet är kvinnors våld ett resultat av en slags överdriven sexualitet eller perversion. Det andra narrativet beskriver kvinnorna som sexuellt dysfunctionella på olika sätt, till exempel för att de inte kan få barn eller på grund av homosexualitet. Det sista narrativet porträtterar våldsamma kvinnor som förslavade av män. Männerna som kontrollerar kvinnornas kroppar tvingar dem att vara våldsamma. Våldet är ett resultat av mäns val, kvinnorna tvingas utföra våldsamma gärningar, fysiskt eller emotionellt (Ibid, s. 46–49).

2.1.3 ”Den Andra”

Att utmåla någon som ”den andra” (othering på engelska) är en social process där en grupp eller individ utmålas som avvikande från den egna sociala gruppen genom en snäv definition av den egna sociala gruppen (Powell 2017). John A. Powell menar att denna process ofta styrs av regeringar eller media, snarare än av individer (Ibid).

”Othering” är ett resultat av en uppfattning om att en viss grupp utgör ett hot mot den egna gruppen, Powell menar att det uppstår till följd av snabba förändringar i samhället (Ibid). Powell använder framför allt amerikanska politiker och presidenter för att förklara hur de använder sig av ”othering” för att vinna makt och förtroende genom att skylla sociala och ekonomiska problem på specifika grupper i samhället (Ibid).

Sjoberg och Gentry menar att våldsamma kvinnor utmålas som avvikande eller ”den andra” eftersom de inte passar in i den stereotypa beskrivningen av kvinnor som fredliga, konservativa, dygdiga och återhållsamma (Sjoberg & Gentry 2007, s. 50).

De narrativ som beskrivs ovanför går att förklara som olika sätt att beskriva våldsamma kvinnor som den andra. Gentry och Sjoberg menar att narrativ som beskriver våldsamma kvinnor som den andra både är ett bevis på att könsunderordning fortfarande är ett faktum i global politik, och att dessa narrativ bidrar till att upprätthålla denna underordning (Sjoberg och Gentry 2007, s. 56). Vidare menar de att narrativ som beskriver sociala grupper och gruppidentitet skapar en ”insida” och ”utsida”, en individ tillhör antingen gruppen eller så gör den inte det (Ibid). I narrativen om mamman,

monstret och horan porträtteras de våldsamma kvinnorna som utanför gruppen ”kvinnor” (ibid). De menar att detta utpekande av våldsamma kvinnor som den andra även påverkar bilden av icke-våldsamma kvinnor såväl som män.

2.2 Metod och Metodologi

Ackerly, Stern och True (2006, s. 6) definierar *metod* som det analysverktyg forskaren använder sig av i sin studie. I det här fallet är verktyget Ramanalys. Vidare definierar de *metodologi* eller *teoretisk metod* som reflektioner kring relationen mellan epistemologi, ontologi, etiska överväganden och metodval (Ibid).

Det här kapitlet redogör för ramanalys som metodologiskt tillvägagångssätt samt implikationerna av en feministisk metodologi.

2.2.1 Ramanalys som metod

Metoden som undersökningen använder sig av är Ramanalys. Undersökningen använder sig till stor del av framing och framinganalysis (fortsättningsvis inramning och ramanalys) som Robert Entman beskriver det i *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*.

Eftersom Sjoberg och Gentry identifierar diskurser och narrativ i sin undersökning är det till att börja med nödvändigt att definiera dessa begrepp. Narrativ definieras som “[...] en berättelse om en händelse eller en rad händelser som återberättas för en publik eller läsekrets” (Sjoberg & Gentry 2007, s. 27). Vidare definieras diskurs som bestående av flera olika narrativ (Sjoberg & Gentry 2007, s. 28). Diskurser kan ses som en aspekt av verkligheten, som konstituerande av verkligheten och som representerande verkligheten, men diskurser står alltid i hierarkisk konkurrens mot varandra, de utgör inte en jämställd gemenskap (Ibid, s. 56).

Sjoberg och Gentry (2007) har i sin forskning identifierat olika narrativ om våldsamma kvinnor i som är verksamma i diskurser om internationella relationer. I min undersökning analyserar jag hur dessa narrativ och diskurser manifesterar sig i svensk medias inramning av de kvinnor som återvänder till väst från IS.

Det är även nödvändigt att förstå skillnaden mellan ramanalys och diskursanalys. Det är möjligt att genomföra både ramanalys och diskursanalys på flera olika sätt (Lindekilde 2014). Enligt Lasse Lindekilde (2014) är de båda metoderna baserade på liknande epistemologiska och ontologiska antaganden, men tjänar olika syften. Lindekilde (2014) menar att både diskursanalys och ramanalys är intresserade av diskursiva strider om meningsskapande och definitioner av verkligheten. Däremot har de olika tillvägagångssätt för att analysera detta (Lindekilde 2014). Enligt Lindekilde (2014) går det att se på ramanalys som en fokuserad version av diskursanalys vilket går i linje med hur jag använder ramanalys i den här undersökningen. Anledningen till att jag väljer att

kalla det ramanalys är undersökningens problemformulering och frågeställning, vilket Lindekilde (2014) menar att valet av metod bör vila på. Forskningsfrågan betonar det faktum att media (medvetet eller undermedvetet) bidrar till att göra aspekter av särskilda diskurser mer eller mindre framträdande. Existensen av särskilda diskurser om våldsamma kvinnor är alltså förutsatt i undersökningen.

Lindekilde (2014) menar att både diskursanalys och ramanalys är i grunden socialkonstruktivistiska perspektiv. Diskurser och ramar både konstituerar och är konstituerade av den verklighet de representerar. För båda metoderna är det processen genom vilken mening skapas som är av intresse (Ibid). Till skillnad från diskursanalys undersöker inte ramanalys texters lingvistiska komponenter, som exempelvis grammatik (Ibid).

Lindekilde (2014) konstaterar att diskursanalys avslöjar hur texter antingen reproducerar eller utmanar etablerade förståelser av social verklighet genom att tillämpa särskilda diskursiva praktiker och informeras av diskurser inneboende i det sociala sammanhang i vilket texten konsumeras. Ramanalys tittar på hur olika frågor ramar in av olika aktörer, och på det sättet förändrar texternas innehåll och mening i viss mån (Ibid). Ramanalys bryr sig mindre om att avslöja den sociala konstruktionen av verkligheten, och mer om att förklara effekten av det framträdande innehållet i texter.

Erving Goffman (1974, s. 21) definierar ramar som mentala manus som organiserar upplevelser och fungerar som vägledare för uppfattningar och handlingar och menar att de är centrala för vår uppfattning av världen.

Undersökningen arbetar abduktivt för att identifiera olika inramningar i materialet. Enligt Johan Alvehus (2019, s. 13) är det svårt att arbeta rent deduktivt eller induktivt i tolkande undersökningar. Att rent deduktivt testa en hypotes är svårt eftersom forskaren även tolkar det empiriska materialet. Att jobba endast induktivt är inte heller lätt eftersom forskaren i viss mån alltid är informerad av teori. Alvehus beskriver deduktion som en växling mellan empirisk och teoretisk reflektion där forskaren låter empirin och teorin informeras av varandra (Ibid). Han skriver: ”varken empirin eller teorin är alltså huggen i sten, utan snarare kan man se det som två dimensioner som kommer i kontakt med varandra och kontinuerligt omformas. På detta sätt mejslas en förklaring successivt fram” (Alvehus 2019, s. 114).

Ramanalys är, precis som diskursanalys, ett paket av metod och teori. Det faktum att metoden kommer med vissa teoretiska antaganden utgör däremot inget hinder mot att utnyttja andra teorier i analysen (Entman 1993). Entman definierar inramning som följande: “To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communication text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described” (Entman 1993, s. 52). Ramar definierar problem genom att: peka ut kausala mekanismer, diagnostisera orsaken till problemet, ta moraliska ställningstaganden och föreslå lösningar (Ibid).

Vidare antar Entman att ramar tar plats på minst fyra ställen i kommunikationsprocessen: hos kommunikatören, i texten, hos mottagaren och i kulturen (Entman 1993, s. 52). Kommunikatören tar medvetna eller omedvetna beslut när det kommer till inramningen av problem, ofta vägledad av mentala scheman

(schematas). Texten innehåller ramar som tar sig uttryck i närvaron, eller frånvaron av särskilda nyckelord, fraser, stereotyper, informationskällor, och meningar. Ramarna som vägleder mottagarens tankar och slutsatser, speglar i vissa fall ramarna i texterna och hos kommunikatorerna. I kulturen strålar alla ramar samman. Kulturen kan definieras som en empiriskt demonstrerbar uppsättning av gemensamma ramar som tar sig uttryck i diskurser och gemensamt tänkande i sociala grupper (Ibid). Inramning på alla fyra platser inkluderar liknande funktioner. Det vill säga belysandet och användningen av de uppmärksammade elementen för att konstruera argument om problem och deras orsak, samt utvärdera och/eller föreslå lösningar på det uppmärksammade problemet (Ibid). Enligt det här sättet att se på ramar kan man tänka sig att det går att fokusera sin ramanalys på en eller flera av dessa ”platser” i kommunikationsprocessen. Jag har valt att fokusera min analys på texten, och bortser alltså i min analys från de andra platserna.

Entman använder uttrycket salience för att förklara att ramar används för att göra vissa delar av texten mer framträdande än andra. Entman (1993, s. 52) poängterar att eftersom salience är ett resultat av interaktionen mellan text och mottagare, är det inte garanterat att närvaron av en ram i en text påverkar mottagarens syn på problemet. Däremot finns det många experiment som föreslår att inramningen av ett problem påverkar mottagarens syn på orsaker till och lösningar på problemet (se t.ex. Kahneman & Tversky 1984; Iyengar 1996).

Entman menar att det finns anledning att tolka inramning som ett slags forskningsparadigm. Han operationaliserar konceptet *dominant betydelse* som den inramning som har den problemdefinition och förslag på orsak, problemhantering och utvärdering som har högst sannolikhet att noteras, bearbetas och accepteras av flest människor (Entman 1993, s. 56).

Det går att genomföra en ramanalys som påminner om en innehållsanalys, genom att helt enkelt räkna förekomsten av vissa ord i texterna man analyserar. Entman (1993, s. 57) menar däremot att innehållsanalytiska undersökningar allt för ofta drar slutsatser om dominanta betydelser genom att ställa positiva och negativa termer mot varandra. Han framhåller att en undersökning som utöver att räkna termer, även analyserar hur framträdande olika aspekter av texten är får ett mer rättvisande resultat (Ibid).

Jag kommer att försöka urskilja olika ramar i de artiklar som utgör undersökningens material genom att analysera hur bland annat ord, fraser och stereotyper används för att göra vissa aspekter i texterna mer framträdande än andra.

2.2.2 Feministisk metodologi

Det teoretiska underlaget i den här uppsatsen är huvudsakligen hämtat från Sjöberg och Gentry (2007; 2008) och deras forskning på narrativen om våldsamma kvinnor. De skriver utifrån ett feministiskt perspektiv på internationella relationer där fokus för analysen är könsunderordning (Sjöberg & Gentry 2007, s. 12).

Feministisk metodologi skiljer sig från de klassiska teorierna i studierna av internationella relationer (IR). Exempelvis utgår feministisk forskning från en ontologi som säger att individer är inbäddade i sociala relationer som konstitueras av historiskt

ojämlika politiska, ekonomiska och sociala strukturer (Tickner 2006, s. 24–25). Feministisk forskning utgår generellt från individer och då framför allt kvinnor, till skillnad från traditionella studier av IR som utgår från staten (Ibid).

Feministisk metodologi tar en normativ ståndpunkt genom att hävda att kön spelar roll i studier av internationell politik (Ackerly, Stern & True 2006, s. 6). Mycket feministisk forskning är även politisk, i det att den undersöker könshierarkier och andra makthierarkier med målet att förändra dem (Tickner 2006, s. 21–22).

Enligt J. Ann Tickner är majoriteten av den feministiska forskningen som vuxit fram sedan 90-talet postpositivistisk (Tickner 2006, s. 19). Tickner menar att det inte finns någon specifik feministisk metod. Däremot har feministisk forskning en distinkt metodologi som utmanar androcentrismen (alltså att placera det manliga perspektivet i centrum) i sättet som kunskap traditionellt konstruerats i studier av internationella relationer (Ibid).

2.2.3 Metodologiska överväganden

Alvehus (2019, s. 126) menar att de klassiska beskrivningarna av begreppen validitet och reliabilitet inte är särskilt användbara i tolkande och kvalitativ forskning. Reliabilitet syftar till huruvida en annan forskare hade kunnat upprepa undersökningen och få samma resultat. Validitet mäter huruvida vi lyckas undersöka det vi ämnar undersöka (Ibid). Alvehus framhåller att problemet med att använda begreppen validitet och reliabilitet i en kvalitativ undersökning är att de förutsätter att mätinstrumentet existerar oberoende av forskaren. Så är fallet i statistiska och kvantitativa undersökningar (Ibid) men inte i den ramanalys jag använder mig av i den här undersökningen. Det krävs alltså andra tillvägagångssätt för att mäta undersökningens kvalitet i det här fallet. Om jag hade valt att arbeta rent deduktivt genom att applicera Gentry och Sjöbergs teori på mitt material hade jag eventuellt kunnat öka undersökningens validitet och reliabilitet. Jag hade då kunnat operationalisera narrativen om *mamman, horan och monstret* och analysera mitt material med hjälp av operationaliseringarna. Trots att detta tillvägagångssätt hade kunnat öka undersökningens reliabilitet och validitet anser jag att den abduktiva metoden bättre passar undersökningens syfte. Syftet är inte att applicera Gentry och Sjöbergs teori, utan att ta hjälp av den.

Alvehus (2019) presenterar alternativa sätt att mäta reliabilitet och validitet som passar bättre i kvalitativ forskning. I stället för den traditionella användningen av validitet går det att tolka god validitet som väl underbyggd giltighet (Ibid, s. 127). Detta kan forskaren åstadkomma genom att kontinuerligt ifrågasätta sin egen undersöknings rimlighet och tillvägagångssätt. Det krävs även att forskaren är transparent och redovisar sitt ifrågasättande (Ibid, s. 128). Det empiriska materialet i den här undersökningen är för omfattande för att redovisa fullt ut, vilket är en brist i transparensen. Däremot kan jag vara transparent i mina resonemang. Det handlar om att redovisa argumentationen på ett sätt som mottagaren kan ta till sig (Ibid, s. 133).

2.3 Material, Urval och Avgränsningar

Insamlingen av material är en viktig process i kvalitativa undersökningar. Valet av material påverkar i förlängningen undersökningens resultat. Därför redogör jag nedan steg för steg hur processen har gått till, i avsikt att vara så transparent som möjligt.

Till att börja med använde jag mig av Retriever Mediearkivet för insamlingen av material. Insamlingen gjordes manuellt av mig utan hjälp av något datainsamlingsprogram.

Sökorden som användes var: *IS-kvinna* (i samtliga böjningsformer: kvinna, kvinnan, kvinnor, kvinnorna) i kombination med något av orden *återvända*, *tillbaka* och *hem*.

Sökningen avgränsas i tid för artiklar publicerade från första januari 2019 fram till dagen för insamling, vilket var den 7 december 2021. Anledningen till att jag valt just denna tidsperiod är att IS kalifat föll våren 2019.

Totalt fick sökningen 176 träffar efter att jag avgränsat mig till endast digitala artiklar publicerade i någon av dagstidningarna *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* eller någon av kvällstidningarna *Aftonbladet* och *Expressen*. *Dagens Nyheter* och *Expressen* är oberoende liberala, *Svenska Dagbladet* är obundet moderat och *Aftonbladet* är oberoende socialdemokratisk. Anledningen till att jag avgränsade mig till enbart digitala artiklar är för att de är lättast åtkomliga för ett större antal. Anledningen till att jag avgränsade mig till endast fyra tidningar är i mån av tid. Ett större material hämtat från fler källor hade varit önskvärt eftersom potentiella inramningar går förlorade när materialet är mindre. Däremot representerar de fyra tidningar jag valt en bredd i både läsare och politisk färg.

I det första urvalet tog jag bort notiser och nyhetstexter som var kortare än 300 ord, eftersom jag ansåg att dessa var för korta för att genomföra en givande analys av. Därefter skummade jag igenom samtliga rubriker och ingresser vilket gjorde att jag kunde rensa bort de texter som inte rörde IS-kvinnor i huvudsak, exempelvis en artikel om svenska SS-kvinnor som endast nämnde IS-kvinnor i förbifarten. Efter detta urval fanns 93 texter kvar.

Eftersom undersökningen är av kvalitativ karaktär ansåg jag att materialet fortfarande var för stort för att kunna genomföra en fruktbar analys av. Det ledde till att jag bestämde mig för att avgränsa mig till att endast analysera texter publicerade 2021. Eftersom uppsatsens fokus är porträtteringen av kvinnor i relation till att återvända från IS ansåg jag inte att den nya, smalare tidsavgränsningen utgjorde något problem. Avgränsningen var snarare till undersökningens fördel eftersom den på ett mer distinkt sätt fångade problemformuleringen och forskningsfrågan.

Efter att ha begränsat materialet till artiklar publicerade 2021 bestod det av totalt 51 texter. Därefter skummade jag igenom texterna och valde ut de som innehöll en uttrycklig åsikt om kvinnorna. Antingen i form av att skribenten själv uttryckte en åsikt i exempelvis en krönika eller debattartikel, eller genom att texten tog upp åsikter som uttryckts av exempelvis politiker. Jag rensade alltså bort de artiklar som var rent

informativa. Efter detta sista steg bestod materialet av sammanlagt 29 artiklar publicerade mellan 9 februari 2021 och 26 oktober 2021.

Under hela urvalsprocessen hade jag forskningsproblemet i åtanke. Under tiden jag skummade igenom artiklarna lade jag märke till specifika ord och fraser som användes för att beskriva kvinnorna samt andra aktörer i fokus. Detta kunde vara ord som exempelvis: *mamman*, *ansvar* och *jämställdhet*. Tillsammans bildade de kluster av överhängande teman. De ursprungliga inramningarna jag noterade var: *monster*, *mamma*, *mamma/monster*, *kvinnorna berättar själva*, *säkerhetshot*, *ansvar*, *hora*, *jämställdhet* samt en stor grupp artiklar som jag inte kunde inordna under en specifik kategori vid det här stadiet i processen.

I urvalet tog jag inte hänsyn till att det skulle vara en jämn fördelningen av artiklar från respektive tidning av den anledning att det inte är tidningarna som är i fokus för undersökningen utan deras innehåll.

3 Analys

I den här delen av undersökningen presenterar jag de olika inramningar som jag identifierat i materialet. Jag kommer redovisa citat plockade ur artiklarna för att exemplifiera de olika inramningarna, samt diskutera dessa utifrån den teoribildning som jag presenterat i undersökningens tidigare delar. Eftersom jag arbetar abduktivt definierar jag ramarna under tiden jag analyserar materialet vilket innebär att de revideras under analysens gång.

De analyserade texterna ramar inte nödvändigtvis in kvinnorna på endast ett sätt. Snarare kan en artikel rymma flera inramningar, i vissa fall motsägelsefulla sådana. Ramarna är inte heller lätta att definiera utan flyter i vissa fall in i varandra. Det innebär att jag inte kommer kunna presentera en tabell där varje enskild artikel är underordnad en specifik ram. Det är inte heller av intresse för undersökningens syfte.

Precis som jag gick igenom i metodavsnittet kommer jag analysera användningen av bland annat ord, fraser och stereotyper som gör vissa aspekter i artiklarna mer framträdande än andra, och på det sättet undersöka huruvida medias inramning av kvinnorna har någon koppling till stereotypa beskrivningar av kvinnor. Fokus ligger även på vem som beskrivs som agenstagare i artiklarna.

3.1 Statens ansvar

Statscentrism, det vill säga ett stort fokus på staten som aktör är vanligt inom studier av internationella relationer (Ackerly, Stern & True 2006, s. 1). Detta fokus på staten är även vanligt förekommande i medias rapportering om de återvändande IS-kvinnorna. Flera av de analyserade artiklarna ramar in kvinnorna som statens ansvar. Ofta kommer kvinnornas eget ansvar och aktörskap i andra hand, och statens ansvar och aktörskap i första hand.

I en ledare i Dagens Nyheter skriver Susanne Nyström att det är Sveriges ansvar att ta emot kvinnorna eftersom de är svenska medborgare som har utvisats från Syrien:

Varje land har ett ansvar för sina egna medborgare. [...] Det betyder att Sverige, precis som övriga stater, har en skyldighet att öppna dörren, samarbeta och – om möjligt – döma kvinnorna här hemma. [...] Vi förväntar oss att vi ska slippa ta hand om andra länders problem. Då kan vi inte dumpa våra på dem

(Nyström 2021).

Enligt Gentry och Sjöberg (2016, s 23) utgör beskrivningar av våldsamma kvinnor som utan agens ett hinder mot hanteringen av de som valt att ansluta sig till IS. Inramningen av kvinnorna som statens ansvar förnekar kvinnornas agens genom att beskriva staten som enda agenstagare. Beskrivningar av kvinnornas anledningar till att ansluta sig till IS och skäl till återvända hem uteblir för att ge utrymme åt beskrivningar av statens skäl till att ta hem eller inte ta hem kvinnorna.

Expressen rapporterade om de tre utvisade kvinnorna efter att de anlät till Sverige. I artikeln går att läsa att en av kvinnorna ”*misstänks för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsbrott*” (Mossige-Norheim 2021). En annan kvinna är misstänkt för krigsbrott och tvångsgifte (Ibid). Om den tredje kvinnan står: ”*hon är också dömd till rättspsykiatrisk vård efter att ha hotat vårdpersonal med att skära av skötarens pappas hals inför hans ögon - och ska ha sagt att hon varit med och mördat hos IS*” (Mossige-Norheim 2021). Om dessa kvinnor säger terrorforskaren Magnus Ranstorp att ”*de har varit med om så mycket våld i sin närhet*” (Mossige-Norheim 2021) och att Sveriges hantering av dem därför måste bli bättre. Trots beskrivningarna av kvinnornas våldsamma gärningar beskrivs de av Ranstorp utan agens, som att ha varit med om våld, inte själva agerat våldsamt.

Ansvar tillskrivs Sverige med olika motivering i artiklarna. I vissa fall anses Sverige ha ett ansvar gentemot det kurdiska självstyret som utvisat kvinnorna, som i artikeln skriven av Nyström (2021). I andra fall tillskrivs Sverige ansvar gentemot kvinnorna, eftersom de är Svenska medborgare, exempelvis i ett reportage om hur Borås förbereder sig för att två kvinnor som rest till IS ska komma tillbaka:

Ja, många är oroliga. Jag har fått en mängd samtal från människor som undrar vad i herrans namn jag tänker på som tar in de här. Då handlar mitt svar till dem i grund och botten om socialtjänstlagen, att vi har en skyldighet att ge våra medborgare det skydd och stöd och hjälp som behövs för att de ska ha någorlunda uthärdliga levnadsvillkor,
säger Peder Englund

(Hedberg 2021).

Ordet *ansvar* förekommer i flera av artiklarna. Även i artiklar där ordet ansvar inte används är inramningen av problemet som en fråga om ansvar tydlig i användningen av ”*Sverige måste*” (Mossige-Norheim 2021) och ”*vi har en skyldighet*” (Hedberg 2021). Sverige, måste hantera kvinnorna och barnen. Staten tillskrivs en skyldighet och ett ansvar att hantera kvinnorna och barnen. Trots att motiveringen till varför kvinnorna är statens ansvar skiljer sig åt artiklarna emellan har de gemensamt att staten är agenstagaren och aktören i fokus.

3.2 Eget ansvar

De som argumenterar för att kvinnorna inte är Sveriges ansvar, och att de därför inte borde få komma tillbaka väljer att lägga fokus på kvinnornas eget ansvar. Fokus ligger i det här sättet att porträttera kvinnorna, på deras val att resa till IS, inte statens skyldighet att ta hand om dem. I en artikel i DN säger kabinetssekreterare på Utrikesdepartementet Robert Rudberg följande:

Det är personer som har lämnat Sverige frivilligt för att ansluta sig till en terrororganisation. Vi har inget intresse, inget behov av att aktivt bistå dem från att ta sig hem till Sverige

(Svahn 2021).

Staten är fortfarande agenstagaren och aktören i fokus eftersom de aktivt väljer att inte ta hem kvinnorna: *“Vi arbetar för att få hem barnen, det är vår prioritering. Vi har inget aktivt arbete för att få hem kvinnorna till Sverige, nej”* (Svahn 2021). Däremot beskrivs kvinnorna med full agens i uttrycket *“de är personer som har lämnat Sverige frivilligt”* (Svahn 2021).

I de artiklar som fokuserar på frågan om ansvar är barnen ofta väldigt framträdande. Barnen som togs med till IS eller föddes i Syrien har *inget* eget ansvar, därför är det Sveriges skyldig att ta hand om dem:

De som inte vill ha IS-kvinnornas barn här blåser upp sig i sin hjärtlöshet på ett sätt som känns fullständigt osvensk. I Sverige, brukar vi påstå, sätter vi barnens behov främst. Och vi tilltror deras förmåga att växa upp och frigöra sig från sina föräldrar. Att så sker, brukar vi säga, är hela samhällets ansvar. Så välkomna hem, ungar! Vilka era föräldrar än är, så är ni våra barn

(Linderborg 2021).

3.3 Säkerhetshotet

Flera artiklar beskriver kvinnorna som ett säkerhetshot eller en säkerhetsrisk. Det här sättet att beskriva kvinnorna hänger ofta ihop med inramningen av kvinnorna som statens ansvar. De tre kvinnorna som utvisades från Syrien i september 2021 utvisades eftersom de ansågs utgöra ett säkerhetshot på grund av deras koppling till IS. Eftersom kvinnorna är svenska medborgare var regeringen skyldig att ta emot kvinnorna, utrikesminister Ann Linde betonade dock att det inte var Sveriges eget initiativ att ta hem kvinnorna (TT 2021). Att beskrivningar av kvinnorna som ett säkerhetshot hänger ihop med beskrivningar av dem som statens ansvar är inte oväntat. Studier av internationella relationer och politik kretsar ofta kring frågan om säkerhet, traditionellt sett har staten setts som agent och referensobjekt i dessa studier (Stern 2006 s. 176–177).

I inramningen av kvinnorna som ett säkerhetshot beskrivs de ofta med agens och som kapabla att fatta rationella beslut. De har frivilligt valt att ansluta sig till en terrororganisation, därför anses de vara farliga. Ett annat sätt att rama in kvinnorna som säkerhetshot påminner om Gentry och Sjöbergs (2007) beskrivning av narrativet om monstret. I en artikel i Aftonbladet beskrivs en kvinna som valt att resa till IS och som nu är tillbaka i Sverige som sinnessjuk och hjärntvättad:

Enligt en släkting uppmuntrade en imam i Göteborg henne att resa till Syrien och gifta sig med en IS-man. “Hon har blivit hjärntvättad, men vi trodde aldrig att hon skulle ta det här steget att åka”, säger en nära släkting i förhör. “Detta är sinnessjukt”

(Svensson 2021a).

Trots att detta inte är Aftonbladets beskrivning av kvinnan, utan ett citat av en släkting är det en del av medias inramning eftersom de väljer att använda citatet i artikeln. Ord i rubriker, i underrubriker och i citat är mer framträdande än ord i brödtexten. I det här fallet förekommer ordet ”*hjärntvättad*”, i rubriken och ”*helt sinnessjukt*” i en underrubrik i fetstil, och båda orden förekommer i citat. Även underrubriken ”*Gifte sig med en IS-man*” (Ibid) används. I artikeln ramas kvinnan in som galen och obenägen att fatta rationella beslut, precis som Gentry och Sjöberg beskriver narrativet om monstret (2007, s. 36–41). Kvinnan beskrivs som “den andra” och tydligt avvikande eftersom att hon är sinnessjuk och oberäknelig. Den här beskrivningen skiljer sig helt från den om att kvinnorna frivilligt skulle ha valt att resa till IS.

3.4 Likvärdig behandling

I en artikel i Expressen går att läsa om en kvinna som dömts till tre års fängelse för egenmäktighet med barn efter att ha tagit med sin son till IS och Syrien. Om domen skriver journalisten: ”*Men hur det än går i detta ärende kan vi konstatera att en första dom rörande kvinnor som ansluter till IS har meddelats*” (Cantwell 2021). Domen hade inget att göra med den åtalades kön. Ändå väljer journalisten att i sin rapportering poängtera att det var just en kvinna som dömdes. Precis som Sjöberg och Gentry skriver om porträtteringen av kvinnor som begår våldshandlingar (Sjöberg & Gentry 2008, s. 7) betonas IS-kvinnornas kvinnlighet i medias porträttering av dem. Det är inte personer som har rest ner till IS, det är kvinnor.

Många av texterna poängterar att kvinnliga IS-resenärer inte bör behandlas annorlunda från manliga IS-resenärer. Det vill säga: deras kön ska inte garantera någon särskild sympati. Den här argumentationen liknar vid första anblick det som Sjöberg och Gentry vill komma fram till; att kvinnor kan begå våldsgärningar av samma anledningar som män (Sjöberg & Gentry 2007, s. 4). Däremot betonar fortfarande artiklarna det faktum att de är just kvinnor, trots att texterna vill göra det tydligt att de bör behandlas på samma sätt som män. Detta går att jämföra med vad Cynthia Enloe skriver om porträtteringen av kvinnliga soldater första gången USA skickade en kvinna till en krigszon 1991 (Enloe 1993). Enloe menar att trots att media uppmärksammade den kvinnliga soldaten i stället för att ignorera henne, porträtterades hon inom ramarna för traditionella könsnormer (Enloe 1993, s. 202–203).

Artiklarna som betonar att kvinnor och män som rest till IS bör straffas och hanteras på samma sätt när de kommer tillbaka till väst igen beskriver precis som Enloe kom fram till, kvinnorna utifrån stereotypa bilder av kvinnor.

I domen finns ingenting av det som blivit en del av historien om IS-kvinnorna, att de blivit lurade och förledda och därmed inte är lika skyldiga som männen. Så kanske kan någon därmed kalla det en dom i jämställdhetens namn. Husmorsarbete, en gång ansett som kvinnfolks göra, har fått den status många kämpat för och rankas av tingsrätten i nivå med vad utländska krigare utan ledande roll gör. Det är inställningen som räknas.

Om man reser för att stödja ett terroristprojekt spelar arbetsuppgifterna ingen roll så länge man jobbat för målet

(Seierstad 2021a).

I den här beskrivningen poängteras att kvinnorna kan vara motiverade av samma ideologiska övertygelse som männen: *“Det är inställningen som räknas”* (Seierstad 2021a), vilket enligt Gentry och Sjöberg inte är en vanlig beskrivning av våldsamma kvinnor (2007, s. 129). Däremot beskriver alltså Seierstad kvinnorna och männen utifrån stereotyper grundade i manliga och kvinnliga könsnormer.

Samma inramning går att urskilja i en debattartikel skriven av Filip Haugland och Denisé Cassel från Kristdemokraterna: *“Att man inte direkt deltagit i folk mord, utan ‘endast’ skött marklogistiken i kalifatet, är ingen ursäkt. Genom sitt agerande har IS-kvinnorna förbrukat sin rätt till svenska rättigheter – för all framtid [...]”* (Haugland & Cassel 2021). De här porträtteringarna av kvinnorna framhäver det faktum att kvinnorna sysslat med hushållsarbete, men argumenterar för att det är lika illa som att kriga för IS.

3.5 Hemmafru i kalifatet

Inramningen av kvinnorna som hemmafruar i IS kalifatets påminner mycket om Gentry och Sjöbergs (2007) narrativ om den omhändertagande mamman. Inramningen av kvinnorna som hemmafruar i kalifatet går att dela in i två: den naiva flickan som lockats till IS av en man och kvinnan som frivilligt rest för att bli hemmafru i IS.

En kvinna behöver inte nödvändigtvis vara mamma, för att passa in i narrativet om mamman som Gentry och Sjöberg definierar det. Narrativet om mamman innehåller beskrivningar av kvinnor som omhändertagande och känslöstyrda (Gentry & Sjöberg 2007, s. 33–34). Deras val att ansluta sig till en terrororganisation är inte baserat på ideologisk övertygelse, utan känslor (Ibid).

Ett tydligt exempel på narrativet om mamman går att finna i en artikel i Dagens Nyheter som rapporterar om domen mot en norsk IS-kvinna. Redan i rubriken som lyder: *IS-kvinnan som åkte till Syrien för att bli hemmafru döms till fängelse av Oslo tingsrätt* (Seierstad 2021a) blir narrativet om den omhändertagande mamman tydligt. Ett narrativ som enligt Sjöberg och Gentry (2007, s. 33) är vanligt när det kommer till beskrivningar av just kvinnliga terrorister. Exempelvis går att läsa: *”hennes handlingar var nog ofta känslöstyrda, men åtgärderna var målmedvetna och konkreta”* (Seierstad 2021a). Vidare går att läsa: *”jag har alltid uppfattat henne som stark men med några få men mycket djupa hål av svaghet och extrem medgörlighet. Närmare bestämt när hon var ‘vansinnigt förälskad’ ”* (Seierstad 2021a). Kvinnan beskrivs visserligen här med full agens och handlingsförmåga. Däremot är det framträdande motivet till hennes val att ansluta sig till IS hennes känslor, inte ideologisk övertygelse. Den omhändertagande mamman är inte våldsam vilket innebär att hon inte utmanar västerländska stereotyper om femininitet och kvinnlighet (Gentry & Sjöberg 2007, s. 33). Precis som i citaten ovanför beskrivs den kvinnliga terroristen utifrån narrativen om den omhändertagande mamman som helt domesticerad. Vidare menar Sjöberg och Gentry att tanken att

kvinnor som ansluter sig till IS har blivit manipulerade vilar på falska antaganden om att kvinnor är till naturen mer fredliga än män och att det finns något sårbart i deras natur som drar dem in i terrorism (Gentry & Sjöberg 2018, s. 25).

På engelska är uttryck som *Jihadi-bride* och *IS-bride* vanligt förekommande i rapporteringen om kvinnorna som rest till IS. Trots att beteckningen IS-fru inte är vanligt förekommande i svensk nyhetsrapportering betonas ofta det faktum att kvinnorna valde att resa till IS på grund av en man.

En artikel i Expressen rapporterar om ”Anna” som rest till IS och Syrien med sin man. I artikeln finns även en bild av ”Anna” där hennes ansikte är pixlat. Hon står i vad som ser ut som bar överkropp, bilden slutar precis ovanför bröstet. I artikeln går att läsa att hon reste till IS tillsammans med sin man utan sin familjs vetskap: *”Hon kommer inte från en muslimsk familj och hade ingen koppling till den islamistiska världen. Men hon gifte sig med en muslimsk man och blev med tiden radikaliserad”* (Falkirk 2021).

Den här undersökningen analyserar inte visuella element i materialet eftersom det varken finns plats eller tid. Bilden som används i den här artikeln är däremot så pass framträdande att den krävs kommenteras. På fotografier av kvinnorna som rest till IS bär de i vanliga fall burka som täcker deras ansikte och kropp. Valet av bild i artikeln om ”Anna” står därför ut mot resten av bilderna i de analyserade materialet. Av den anledningen blir det faktum att kvinnan på bilden är avklädd framträdande.

I en debattartikel skriven av två politiker från Kristdemokraterna publicerad i Expressen beskrivs kvinnorna som IS-mördares fruar: *”De IS-mördare som nu återvänder utgör en säkerhetsutmaning utan motstycke, som måste mötas med krafttag. Det gäller även deras fruar, som i allra högsta grad ska betraktas som medskyldiga”* (Haugland & Cassel 2021). Det här citatet är hämtat från samma artikel som ett av citaten under rubriken *Likvärdig behandling*, betoningen på att kvinnorna ska behandlas på samma sätt som männen är tydlig även i det här citatet.

Enligt Gentry och Sjöberg beskrivs våldsamma kvinnor som motiverade av privata och emotionella skäl, inte ideologisk övertygelse. I narrativet om mamman beskrivs de som motiverade av sina känslor för män (Sjöberg & Gentry 2007, s. 32–33). I flera artiklar går det att läsa att kvinnorna valt att resa till IS efter att de träffat en man. Detta blir extra tydligt i om man jämför beskrivningen av en IS-kvinna och beskrivningen av hennes man i en artikel i DN:

Storasystemen, nu drygt 30, hade å sin sida varit sökande ett tag, säger människor i hennes närhet som DN har talat med. Hon upplevdes som rotlös. Direkt efter gymnasiet åkte hon till Egypten och gifte sig. Men äktenskapet höll bara i ett par år. Därefter gick vägen via en 15 år äldre man. [...] ”Han är inte uppväxt med religionen. Tyvärr är det ofta de som sedan googlar själva och går på massa propaganda. Plötsligt var han ’religiös - utropstecken!’ och började prata om ’den enda räddningen för muslimerna’, har en företrädare för en muslimsk församling i mannens hemstad tidigare sagt till DN
(Bouvin 2021).

Kvinnans väg in i IS beskrivs ha gått via giftermål, och mannens gick via religiös propaganda och övertygelse.

4 Slutsats

Det finns inte ett entydigt sätt som media ramar in IS-kvinnorna på. Beskrivningarna skiljer sig åt. Vad den här undersökningen visar är att medias porträttering av kvinnorna som återvänder från IS innehåller stereotypa och könsnormativa beskrivningar av kvinnor. Aspekter av Gentry och Sjöbergs narrativ om mamman, monstret och horan (2007) går att urskilja i flera av artiklarna.

En stor del av artiklarna fokuserar inte huvudsakligen på kvinnorna utan på staten, vilket var en oväntad upptäckt. I de artiklarna är det svårare att urskilja narrativ om kvinnorna. Artiklarna ramar in staten som agenstagare, och som ansvarig för att hantera kvinnorna och deras barn. Den här statscentrerade inramningen tenderar att utelämna kvinnornas egen agens.

Kvinnornas motiv att resa till IS beskrivs ofta som känslomässiga, snarare än ideologiska. Flera artiklar poängterar att kvinnorna rest till IS efter att de träffat en man. Mannen beskrivs på så sätt som en av de huvudsakliga anledningarna till kvinnornas val att resa till IS.

Av Gentry och Sjöbergs olika narrativ om våldsamma kvinnor är narrativet om den omhändertagande mamman tydligast. Kvinnorna beskrivs som kalifatets hemmafruar, vars jobb var att stanna hemma och ta hand om barnen och hemmet. Vissa menar att det faktum att kvinnorna inte begått våldsgärningar inte gör dem mindre skyldiga än männen och ramar in det som en fråga om jämställdhet; alla som valt att resa till IS bör straffas på samma sätt. Paradoxalt nog är stereotypa och könsnormativa beskrivningar av kvinnorna särskilt framträdande i de artiklarna som gör en sak av att IS-kvinnorna bör straffas på samma sätt som IS-männen.

5 Diskussion

I det här avsnittet diskuterar jag kortfattat sådant som den här undersökningen inte behandlar men som likväl är utav intresse, samt kommer med förslag om fortsatt forskning på området.

5.1 Orientalism

Utöver stereotypa bilder av kvinnor uppvisar flera artiklar drag av orientalism och en tanke om att väst och västerländska värderingar är överordnade andra kulturer. Här syftar jag på Edward Saids definition av orientalism som han beskriver det i boken *Orientalism* (1978). En analys av texternas eventuella orientalism faller utanför den här undersökningens syfte men förtjänar ändå en kommentar. En artikel i Expressen beskriver det som att kvinnorna förkastade allt vad västerländska demokratier står för när de valde att resa till IS:

Men man ska inte heller underskatta signalvärdet av regeringens vägran att hämta dem i förtid. Ett svenskt pass innebär inte att man kan resa till terrororganisationer som förkastar allt vad västerländska demokratier står för, och sedan ringa till UD efter skjuts hem när "äventyret inte är så kul längre"
(Expressen 2021).

I det här citatet betonar skribenten att det är vad *västerländska* demokratier står för som kvinnorna har förkastat, och särskiljer på det sättet västerländska demokratier från andra demokratier. På det här sättet ramas kvinnorna in som den andra genom att de inte längre tillhör den sociala grupp som omfattas av den *västerländska demokratin*. Även Yasmin Jiwani (vars forskning jag redogör för i avsnitt 1.4 Tidigare forskning) kommer i sin undersökning fram till att det finns tecken på orientalism i form av stereotyper om kvinnliga muslimer i tittarkommentarerna på en dokumentär om IS-kvinnor som sändes i Kanada 2018 (2021, s. 72).

Jag har valt att analysera mitt material med fokus på porträtteringen av kvinnor. Vad den här korta diskussionen om orientalism har visat är att olika infallsvinklar kastar ljus på olika inramningar. I fortsättningen hade det varit intressant att undersöka potentiella inslag av orientalism i medias porträttering av IS-kvinnor närmare.

5.2 Framtida forskning

Varför är det viktigt att uppmärksamma medias inramning av specifika frågor och problem? Shanto Iyengar (1996) kommer i en undersökning av tv-nyheter i USA fram till att sättet som media ramar in frågor om fattigdom och terrorism påverkar vem publiken tillskriver ansvar. Han kommer bland annat fram till att när media rapporterar om specifika terrordåd tillskrivs individer ansvar i högre utsträckning än när media rapporterar om terrorism på ett mer generellt plan (Iyengar 1996). Alltså visar Iyengar att medias inramning av problem kan generera reella effekter på folkopinionen.

I fortsättningen hade det varit intressant att i likhet med Iyengar undersöka huruvida medias porträttering av IS-kvinnorna ger en reell effekt på allmänhetens åsikt om dem, i synnerhet när det kommer till frågan om ansvar. Påverkar medias inramning av kvinnorna allmänhetens åsikt om huruvida Sveriges regering är ansvariga för kvinnorna, eller om de får ”stå sitt kast”?

Vidare hade det varit intressant att analysera huruvida användningen av bilder och visuellt material spelar en roll i medias inramning av kvinnorna. Jag menar att den här undersökningen hade blivit djupare om den hade inorporerat en analys av de visuella aspekterna i materialet. Tyvärr tillät inte undersökningens begränsningar en analys av både textmaterial och visuellt material. Jag tog upp en bild i den här analysen vilket skvallrar om att en närmare titt hade resulterat i en intressant analys.

Slutligen krävs i framtiden mer forskning om porträtteringen av kvinnor i krig och konflikt. Vi har kommit en lång väg sedan 1989 när Cynthia Enloe konstaterade att kvinnor i krig och konflikt tenderar att vara osynliga. Den stora uppmärksamhet som kvinnliga IS-medlemmar har fått i media de senaste åren bevisar det. Däremot måste vi kritisera *hur* kvinnorna nu är synliga. För som visat i den här undersökningen kommer den mediala uppmärksamheten inte utan association till könsnormer och stereotyper om kvinnor.

6 Referensförteckning

- Ackerly A., B. Stern, M & True, J (2006). *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Alba Sotorra (2021). IS-kvinnorna. *SVT Play*, 29 augusti. <https://www.svtplay.se/video/32229251/is-kvinnorna>
- Alvehus, J (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber.
- Amorelli, E (2019). Dilemmat med IS-svenskarna - på 3 minuter. *Svenska Dagbladet*, 9 november. <https://www.svd.se/de-svenska-is-medlemmarna--pa-3-minuter>
- Bengtsson, O., Blomgren, S & Klinghoffer, S (2021). Svenska IS-kvinnor och barn flygs till Sverige. *Svt Nyheter*, 5 september. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/is-kvinnor-till-sverige>
- Bouvin, E (2021). Ses som ett hot mot säkerheten - detta vet vi om kvinnorna. *Dagens Nyheter*, 7 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091520210907199b868bfc2983f9fa5c4fd25ede728d&s=50915&sa=2001729&x=f9a122aca981a1a0ee831b9d2dcb5d41&tz=Europe/Stockholm&t=1638958766>
- Cantwell, O (2021). Viktig fällande dom mot IS-kvinna. *Aftonbladet*, 9 mars. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021030964749d6b4a3b97f90b9c1dba2a63d65e&s=57349&sa=2001729&x=c07e08e3c7d097450a51c71346c5bb35&tz=Europe/Stockholm&t=1639039137>
- Enloe, C (1989). *Bananas, Beaches, and Bases*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Enloe, C (1993). *The Morning After: Sexual Politics at the end of the Cold War*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Entman, R (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. Vol. 43(4). s. 51-58.
- Ekot (2014). Säpochefen: 100 svenskar strider för IS. *Sveriges Radio*, 22 november. <https://sverigesradio.se/artikel/6025613>
- Ekot (2021). Rättegång inleds mot norsk IS-kvinna. *Sveriges Radio*, 1 mars. <https://sverigesradio.se/artikel/rattegang-inleds-mot-norsk-is-kvinna>
- Expressen (2021). IS-kvinnorna borde ha dömts. *Expressen*, 11 juni. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0509102021061130b786144cdb0320980bb60651de8936&s=5091>

[0&sa=2001729&x=5571af4bd5b06bb880db15a1f3e6cbfb&tz=Europe/Stockholm&t=1638961432](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050910202105130931c49a9ea09a4dbfd2a27c946d650c&s=50910&sa=2001729&x=5571af4bd5b06bb880db15a1f3e6cbfb&tz=Europe/Stockholm&t=1638961432)

Falkirk, J (2021). IS-kvinnans pappa: "Jag är väldigt besviken". *Expressen*, 13 maj. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050910202105130931c49a9ea09a4dbfd2a27c946d650c&s=50910&sa=2001729&x=8a6a044a2ed1a3038f411ccc9c597f77&tz=Europe/Stockholm&t=1638965445>

Gentry E., Caron & Sjoberg, Laura (2016). It's Complicated: Looking Closely at Women in Violent Extremism. *Georgetown Journal of International Affairs*. Vol. XVII (2). s. 23-30.

Gentry E., Caron & Sjoberg, Laura (2007). *Mothers, Monsters, Whores: women's violence in global politics*. London: Zed Books Ltd.

Gentry E., Caron & Sjoberg, Laura (2008). Reduced to Bad Sex: Narratives of Violent Women from the Bible to the War on Terror. *International Relations*. Vol. 22(1). s. 5-23.

Goffman, E (1974). *Frame Analysis*. Cambridge: Harvard University Press.

Haglund, A (2021). IS-resenärer tillbaka i extremistmiljöer. *Svenska Dagbladet*, 12 september. <https://www.svd.se/manga-is-resenarer-tillbaka-i-extremistmiljoer>

Haugland, F & Cassel, D (2021). Döm IS-kvinnorna och utvisa dem på livstid. *Expressen*, 29 mars. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0509102021032967f2426b3ef3eb5b1791cc050524b588&s=50910&sa=2001729&x=d224768a643a856bd565177e087eae8&tz=Europe/Stockholm&t=1638971919>

Hedberg, K (2021). Efter år av förberedelser - nu ska Borås ta emot två IS-kvinnor. *Dagens Nyheter*, 21 februari. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050915202102215a2933142c6cd5b42af1728b87a38e10&s=50915&sa=2001729&x=4857cc68d9c5a475f37db787599a2685&tz=Europe/Stockholm&t=1639039832>

Iyengar, S (1996). Framing Responsibility for Political Issues. *The Annals of the American Academy*. Vol. 546. s. 59-70

Jiwani, Y (2021). Gendered Islamophobia in the case of the returning ISIS women: a Canadian Narrative. *Islamophobia Studies Journal*. Vol.6(1). s. 52-77

Linderborg, Å (2021). Hjärtlösheten känns fullständigt osvensk. *Aftonbladet*, 10 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05734920210910f40bf5bf330f0a86d11a6e3b57b61b14&s=57349&sa=2001729&x=091fcc51c986fb6399c698d69feb529a&tz=Europe/Stockholm&t=1638955216>

Lindekilde, L (2014). Discourse and Frame Analysis. I *Methodological Practices in Social Movement Research* av Della Porta, D (red.). Oxford: Oxford University Press.

Lundgren, L (2019). Damberg: "Vi hämtar inte hem IS-terrorister". *Expressen*, 23 augusti. <https://www.expressen.se/nyheter/damberg-vi-hamtar-inte-hem-is-terrorister/>

Mossige-Norheim, T (2021). IS-kvinna fick tågbiljett och släpptes fri. *Expressen*, 20 September. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091020210920dc7be78945f567a5010fb4609b02af38&s=50910&sa=2001729&x=8c11f7ab3439d9cd75260f1a92269148&tz=Europe/Stockholm&t=1638887619>

Möller, J & Rasmusson, D (2019). Debatt och IS-återvändare i Danmark och Norge. *Sveriges Radio*, 7 mars. <https://sverigesradio.se/artikel/7170141>

Nationalencyklopedin (u.å.). Agens. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2021-12-31]

Nyman, J (2021). Ann Linde: Förberedd på fler återvändande IS-kvinnor. *Dagens Nyheter*, 17 september. <https://www.dn.se/sverige/ann-linde-forberedd-pa-fler-atervandande-is-kvinnor/>

Nyström, S (2021). Vi kan inte dumpa dem på kurderna. *Dagens Nyheter*, 13 juni. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050915202106134144dbcf807c1198ffa8f0ebb613c90&s=50915&sa=2001729&x=48bd89f1169efb7f54a7c3374a589eed&tz=Europe/Stockholm&t=1638961264>

Powell, A., J (2017). US vs them: the sinister techniques of 'Othering' – and how to avoid them. *The Guardian*, 8 November. <https://www.theguardian.com/inequality/2017/nov/08/us-vs-them-the-sinister-techniques-of-othering-and-how-to-avoid-them>

Seierstad, Å (2021a). IS-kvinnan som åkte till Syrien för att bli hemmafru döms till fängelse av Oslo tingsrätt. *Dagens Nyheter*, 7 maj. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091520210507ffae1be49d5839f19ec05fede72f8dc6&s=50915&sa=2001729&x=f2a8dbce1a3207da6f608239c09358b7&tz=Europe/Stockholm&t=1638966363>

Shexo, R (2021). Dom mot IS-kvinna överklagad. *Sveriges Radio*, 26 mars. <https://sverigesradio.se/artikel/domen-mot-is-kvinnan>

Sjöberg, L (2018). Jihadi brides and female volunteers: Reading the Islamic State's war to see gender and agency in conflict dynamics. *Conflict Management and Peace Science*. Vol. 35(3). s. 296–311.

Sommarström, J (2019). Sista IS-fästet i Syrien har fallit. *Sveriges Radio*, 23 mars. <https://sverigesradio.se/artikel/7182789>

Stern, M (2006). Racism, sexism, classism, and much more: reading security identity in marginalized sites. I Ackerly A., B. Stern, M & True, J (red.) *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 174–197.

Svahn, N (2021). Inget intresse av att få hem IS-kvinnor från lägren i Syrien. *Svenska Dagbladet*, 10 februari. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050803202102100e8aee40ed1154b3756aac2ee7bff67&s=50803>

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021021853a79a3d9e942a6c92688f8a3692c4a1&s=57349&sa=2001729&x=670ea8382d7b741d05b1f92d85a8a6bd&tz=Europe/Stockholm&t=1639041669>

Svensson, O (2021a). Skånemamman blev IS-kvinna: "Hjärntvättad". *Aftonbladet*, 18 februari. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021021853a79a3d9e942a6c92688f8a3692c4a1&s=57349&sa=2001729&x=670ea8382d7b741d05b1f92d85a8a6bd&tz=Europe/Stockholm&t=1639041113>

SVT Nyheter (2021a). Forsell (M): Regeringen ska inte aktivt hjälpa terrorister ta sig till Sverige. *Svt Nyheter*, 7 september. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/debatt-om-is-kvinnorna>

SVT Nyheter (2021b). IS-kvinnornas barn tvångsomhändertagna i Sverige. *Svt Nyheter*, 13 augusti. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/is-kvinnornas-barn-tvangsomhandertagna>

Tickner, J., A (2006). Feminism meets International Relations: some methodological issues. I Ackerly A., B. Stern, M & True, J (red.) *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 19–41.

TT (2014). Islamiska Staten - högt spel av ISIS. *Svenska Dagbladet*, 30 juni. <https://www.svd.se/islamiska-staten-hogt-spel-av-isis>

TT (2021). Anhållna IS-kvinnorna har släppts på fri fot. *Svenska Dagbladet*, 8 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0508032021090824592a8754ce5807f70c9e3c66f19f71&s=50803&sa=2001729&x=3ce035302aa120db78d621eaf9d9951a&tz=Europe/Stockholm&t=1638959261>

Johansson, J & Öbrink, A (2016). Nu förbjuds terrorresor. *SVT Nyheter*, 31 mars. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nu-forbjuds-terrorresor>

Uddén, C (2020). Svenska IS-kvinnor lämnas inte ut till Sverige. *Sveriges Radio*, 11 oktober. <https://sverigesradio.se/artikel/7572499>

7 Appendix

Lista över samtliga nyhetsartiklar:

Bouvin, E (2021). Ses som ett hot mot säkerheten - detta vet vi om kvinnorna. *Dagens Nyheter*, 7 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091520210907199b868bfc2983f9fa5c4fd25ede728d&s=50915&sa=2001729&x=f9a122aca981a1a0ee831b9d2dcb5d41&tz=Europe/Stockholm&t=1638958766>

Cantwell, O (2021a). Sverige har ryckt upp sig när det gäller krigsbrott. *Aftonbladet*, 28 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021092835765bf2e5abc816c5a5afc2d613d1dd&s=57349&sa=2001729&x=c52fde513f35ae9c0e346e55f2efb6de&tz=Europe/Stockholm&t=163888446>

Cantwell, O (2021b). Viktig fällande dom mot IS-kvinna. *Aftonbladet*, 9 mars. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021030964749d6b4a3b97f90b9c1dba2a63d65e&s=57349&sa=2001729&x=c07e08e3c7d097450a51c71346c5bb35&tz=Europe/Stockholm&t=1639039137>

Expressen (2021). IS-kvinnorna borde ha dömts. *Expressen*, 11 juni. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0509102021061130b786144cdb0320980bb60651de8936&s=50910&sa=2001729&x=5571af4bd5b06bb880db15a1f3e6cbfb&tz=Europe/Stockholm&t=1638961432>

Falkirk, J (2021). IS-kvinnans pappa: "Jag är väldigt besviken". *Expressen*, 13 maj. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050910202105130931c49a9ea09a4dbfd2a27c946d650c&s=50910&sa=2001729&x=8a6a044a2ed1a3038f411ccc9c597f77&tz=Europe/Stockholm&t=1638965445>

Haugland, F & Cassel, D (2021). Döm IS-kvinnorna och utvisa dem på livstid. *Expressen*, 29 mars. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0509102021032967f2426b3ef3eb5b1791cc050524b588&s=50910&sa=2001729&x=d224768a643a856bd565177e087eae8&tz=Europe/Stockholm&t=1638971919>

Hedberg, K (2021). Efter år av förberedelser - nu ska Borås ta emot två IS-kvinnor. *Dagens Nyheter*, 21 februari. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050915202102215a2933142c6cd5b42af1728b87a38e10&s=50915&sa=2001729&x=4857cc68d9c5a475f37db787599a2685&tz=Europe/Stockholm&t=1639039832>

Karlsson, P & Sandén, K (2021). M-kritik om IS-kvinnor: "Gått bakom ryggen". *Svenska Dagbladet*, 7 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05080320210907bf82c24702a6f72b427c740e25635871&s=50803&sa=2001729&x=fa33f087e807fc214b22452b7fb14976&tz=Europe/Stockholm&t=1638957329>

Kassem, H (2021). IS-kvinnan blev rekryterad av en portugisisk fotbollsspelare. *Expressen*, 19 februari. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091020210219ca524dfd0938ce097846cf74e1b6c093&s=50910&sa=2001729&x=eb84794461a52ca2ef0b73905f362286&tz=Europe/Stockholm&t=163904816>

Kulneff, A (2021). IS-kvinnorna i syriska läger ska utvisas till Sverige. *Expressen*, 11 juni. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0509102021061100d672556dfbb8b9bdfa46ca4b687a32&s=50910&sa=2001729&x=daae5617ca801f960439a3b17593a660&tz=Europe/Stockholm&t=1638964856>

Lindborg, Å (2021). Hjärtlösheten känns fullständigt osvensk. *Aftonbladet*, 10 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05734920210910f40bf5bf330f0a86d11a6e3b57b61b14&s=57349&sa=2001729&x=091fcc51c986fb6399c698d69feb529a&tz=Europe/Stockholm&t=1638955216>

Magnusson, M & Bergin, E (2021). Kurder utvisar tre IS-kvinnor: "De utgör en säkerhetsrisk". *Svenska Dagbladet*, 6 september. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05080320210906dcd5e455b4cc83bf0bdfd3dafa0d509a&s=50803&sa=2001729&x=9647bacf72402d6d4e27f5bf0a437757&tz=Europe/Stockholm&t=1638959609>

Mossige-Norheim, T (2021). IS-kvinna fick tågbiljett och släpptes fri. *Expressen*, 20 September. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091020210920dc7be78945f567a5010fb4609b02af38&s=50910&sa=2001729&x=8c11f7ab3439d9cd75260f1a92269148&tz=Europe/Stockholm&t=1638887619>

Nyström, S (2021). Vi kan inte dumpa dem på kurderna. *Dagens Nyheter*, 13 juni. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050915202106134144dbcf807c1198ffa8f0ebb613c90&s=50915&sa=2001729&x=48bd89f1169efb7f54a7c3374a589eed&tz=Europe/Stockholm&t=1638961264>

Seierstad, Å (2021a). IS-kvinnan som åkte till Syrien för att bli hemmafru döms till fängelse av Oslo tingsrätt. *Dagens Nyheter*, 7 maj. <https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091520210507ffaef1be49d5839f19ec05fede72f8dc6&s=50915&sa=2001729&x=f2a8dbce1a3207da6f608239c09358b7&tz=Europe/Stockholm&t=1638966363>

Seierstad, Å (2021b). På gränsen till terrorbrott. *Dagens Nyheter*, 14 mars.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050915202103141ce4378ce16992d8d0bdb1be7731021b&s=50915&sa=2001729&x=4ebbac5a1e7afb25365559469f6f4d28&tz=Europe/Stockholm&t=1639037383>

Skogelin, M (2021). Fler svenska IS-kvinnor kan bli utvisade i höst. *Svenska Dagbladet*, 9 september.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05080320210909e0c8244dae7879eaddf17fd1fcda9b0f&s=50803&sa=2001729&x=a162d39179c2553dd1967a7dbd557587&tz=Europe/Stockholm&t=1638955773>

Ståhle, M & Palm, J (2021). Kritiken mot Säkerhetspolisen: “Säger för lite om återvändarna. *Svenska Dagbladet*, 7 september.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05080320210907fa3b4593b641df6152f158678aeddc0c&s=50803&sa=2001729&x=9f75e1051d0cb450544c296875434d5d&tz=Europe/Stockholm&t=1638958389>

Sundén, J (2021). “Misstankarna kvarstår” mot de tre IS-kvinnorna. *Svenska Dagbladet*, 7 september.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05080320210907726e427a1e9f2648265b7d485dd29ad6&s=50803&sa=2001729&x=a6d196795d0b319c175b03511e5842e1&tz=Europe/Stockholm&t=1638957105>

Sundén, J (2021). Sverige med på “skammens lista”. *Aftonbladet*, 9 februari.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050803202102097979e50f8a83de426bdd3f72b451686f&s=50803&sa=2001729&x=02c7ccca6ac10a474ffa518f5729ffa4&tz=Europe/Stockholm&t=1639042022>

Svahn, C (2021). IS-kvinnorna släpps - men är fortfarande misstänkta. *Dagens Nyheter*, 8 september.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091520210908b4b2a204f25aa9704179f664f3479903&s=50915&sa=2001729&x=dc4e8c67431014ce455650ce94c0298d&tz=Europe/Stockholm&t=1638956549>

Svahn, C & Olsson, G (2021). IS-kvinnorna förhöordes direkt på Arlanda. *Dagens Nyheter*, 7 september.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050915202109074eb55017a9ea138a048b004f22498766&s=50915&sa=2001729&x=c7fcc82b2035c1e505e0bd56868ce8f5&tz=Europe/Stockholm&t=1638957656>

Svensson, F (2021). Tvåbarnsmamman kvar i IS-lägre Camp Roj - “båda barnen sjuka”. *Svenska Dagbladet*, 8 september.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05080320210908653bb8c92952acbfd59f2fdacf8ad6cc&s=50803&sa=2001729&x=c66ad7c12330759d797df28434141604&tz=Europe/Stockholm&t=1638956174>

Svahn, N (2021). Inget intresse av att få hem IS-kvinnor från lägren i Syrien. *Svenska Dagbladet*, 10 februari.

<https://nogo.retriever->

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=050803202102100e8aee40ed1154b3756aaec2ee7bff67&s=50803&sa=2001729&x=d11d7e162146fe23d0e64658c905e08d&tz=Europe/Stockholm&t=1639041669>

Svensson, O (2021b). Kämpade för IS - fick hjälp av UD. *Aftonbladet*, 11 februari.

[https://nogo.retriever-](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=057349202102113ae9868e5af1f7e547a2f913703fbe90&s=57349&sa=2001729&x=b9676649c9cf836260c5dbb62672b856&tz=Europe/Stockholm&t=1639041430)

[info.com/prod?a=7315&d=057349202102113ae9868e5af1f7e547a2f913703fbe90&s=57349&sa=2001729&x=b9676649c9cf836260c5dbb62672b856&tz=Europe/Stockholm&t=1639041430](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=057349202102113ae9868e5af1f7e547a2f913703fbe90&s=57349&sa=2001729&x=b9676649c9cf836260c5dbb62672b856&tz=Europe/Stockholm&t=1639041430)

Svensson, O (2021a). Skånemamman blev IS-kvinna: "Hjärntvättad". *Aftonbladet*, 18

ferbuar. [https://nogo.retriever-](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021021853a79a3d9e942a6c92688f8a3692c4a1&s=57349&sa=2001729&x=670ea8382d7b741d05b1f92d85a8a6bd&tz=Europe/Stockholm&t=1639041113)

[info.com/prod?a=7315&d=0573492021021853a79a3d9e942a6c92688f8a3692c4a1&s=57349&sa=2001729&x=670ea8382d7b741d05b1f92d85a8a6bd&tz=Europe/Stockholm&t=1639041113](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0573492021021853a79a3d9e942a6c92688f8a3692c4a1&s=57349&sa=2001729&x=670ea8382d7b741d05b1f92d85a8a6bd&tz=Europe/Stockholm&t=1639041113)

TT (2021). Anhållna IS-kvinnorna har släppts på fri fot. *Svenska Dagbladet*, 8 september.

[https://nogo.retriever-](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0508032021090824592a8754ce5807f70c9e3c66f19f71&s=50803&sa=2001729&x=3ce035302aa120db78d621eaf9d9951a&tz=Europe/Stockholm&t=1638959261)

[info.com/prod?a=7315&d=0508032021090824592a8754ce5807f70c9e3c66f19f71&s=50803&sa=2001729&x=3ce035302aa120db78d621eaf9d9951a&tz=Europe/Stockholm&t=1638959261](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=0508032021090824592a8754ce5807f70c9e3c66f19f71&s=50803&sa=2001729&x=3ce035302aa120db78d621eaf9d9951a&tz=Europe/Stockholm&t=1638959261)

Olsson, D & Hamadé, K (2021). IS-kvinnorna på väg till Sverige. *Expressen*, 6 september.

[https://nogo.retriever-](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091020210906e25b03f3df56bc55278ca0fac52dd29e&s=50910&sa=2001729&x=d6a1bcdab627a45a5fe8179a3d522d60&tz=Europe/Stockholm&t=1638959878)

[info.com/prod?a=7315&d=05091020210906e25b03f3df56bc55278ca0fac52dd29e&s=50910&sa=2001729&x=d6a1bcdab627a45a5fe8179a3d522d60&tz=Europe/Stockholm&t=1638959878](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05091020210906e25b03f3df56bc55278ca0fac52dd29e&s=50910&sa=2001729&x=d6a1bcdab627a45a5fe8179a3d522d60&tz=Europe/Stockholm&t=1638959878)

Zangana, B (2021). Här anländer IS-kvinnorna - två anhölls. *Aftonbladet*, 8 september.

[https://nogo.retriever-](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05734920210908e7da933da79a05b221ec45fb1f925db2&s=57349&sa=2001729&x=a84c23417bae88ec12dcbb517b2c8b99&tz=Europe/Stockholm&t=1638956740)

[info.com/prod?a=7315&d=05734920210908e7da933da79a05b221ec45fb1f925db2&s=57349&sa=2001729&x=a84c23417bae88ec12dcbb517b2c8b99&tz=Europe/Stockholm&t=1638956740](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=7315&d=05734920210908e7da933da79a05b221ec45fb1f925db2&s=57349&sa=2001729&x=a84c23417bae88ec12dcbb517b2c8b99&tz=Europe/Stockholm&t=1638956740)

